

Поліщук К.М.

старший викладач,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ДИТЯЧА ІГРАШКА ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК НОСІЙ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасне українське суспільство є відкритою і досить динамічною системою, яка перебуває у стані реформування та пошуку балансу існування традиційних етнокультурних культурних цінностей і загальносвітових новітніх тенденцій їх становлення. В таких умовах іграшку, як явище масової культури, представляє дитяча серійна іграшка. Масовість виробництва нівелює виховний потенціал іграшки: зовнішня привабливість іграшки-товару стає важливішою за ігрове застосування і можливості впливу на формування особистості. Це спричиняє появу нових форм і матеріалів, не властивих традиційній іграшці.

Іграшка – невід’ємний елемент культури суспільства, носій інформації про духовне життя і навколишній світ, архетип уявлень про добро – справжнє чи уявне і практично єдиний культурний засіб, який вже в ранньому віці стає засобом самостійної дитячої діяльності. У психолого-педагогічній літературі гру і іграшку визначають як основний предмет трансляції базових культурних установок, образів, які

складають основу світоглядних уявлень особистості (Л. Виготський, В. Абраменкова, О. Кононко, М. Осоріна та ін). В. Абраменкова стверджує, для іграшка – це не просто забава, а культурне знаряддя, за допомогою якого дитина засвоює величезний і складний світ, осягає закони людських взаємостосунків і вічні істини [1]. Науковий психолого-педагогічної доробок доповнюється соціологічними напрямками дослідження проблеми вивчення сучасних іграшок. «Пов'язану із суспільством область вивчення іграшки можна умовно розділити на два аспекти: “іграшка в суспільстві” (соціологічний аспект) і “суспільство в іграшці” (соціолого мистецтвознавчий аспект)» [3, с. 12]. Перший аспект, на думку І. Загарницької, пов'язаний з вивченням функціонування іграшки в суспільстві: іграшки можуть вивчатися як засіб соціалізації особистості в структурі того або іншого суспільства, його підсистем. Сюди ж належить вивчення соціальних факторів, що впливають на появу нових і зникнення старих зразків іграшок і розвиток їх тем і образів. Другий аспект пов'язаний з питанням, як і чому те або інше суспільство розкрито в іграшці, які елементи соціальної системи знаходять вираження в темах і образах іграшок. Висвітлюючи роль іграшки в житті сучасної дитини дослідниця зауважує, що історія іграшки є невід'ємною частиною історії культури суспільства. «Для кожної історичної епохи характерні свої іграшки, оскільки розвиток матеріальної основи суспільства, його духовної культури позначається не лише на змісті дитячих ігор, а й на тематиці та формах іграшок» [3, с. 13].

Іграшки для дитини створюють дорослі, наділяючи її характерними рисами, актуальними для даного етапу розвитку суспільства. В окресленому контексті Г. Беленька, аналізуючи сучасні образні іграшки для дітей дошкільного віку відзначає, що вони яскраво свідчать як про зовнішню змінність навколишньої дійсності, так і про зміну пріоритетів у соціумі. Автор звертає увагу, що у першій половині ХХ століття популярними серед дітей були іграшкові образи представників різних професій. Ці ляльки виготовлялися з обов'язковим зображенням атрибутів професійної діяльності, які і визначали основні сюжетні лінії гри. Дітям же, які народилися у ХХІ столітті, суспільство пропонує ляльки без зображення ознак професійної діяльності, проте вони гарні й модно вбрані, мають яскравий макіяжі струнку фігуру і всі атрибути для веселого проведення дозвілля [2, с. 2]. Крім того, популяризуються різноманітні іграшкові монстри, переважна більшість з

них наділена надможливостями. Такі іграшки мають надзвичайну силу, спритність, здатність пристосовуватись до різних умов і вміння перетворюватися з людини в машину чи чудовисько.

Специфічною особливістю сучасних іграшок є наявний потужний супровідний медіа контент, який додатково наділяє іграшки певними рисами, визначає зміст і напрямки розвитку сюжету ігор з ними. Тут варто звернути увагу, що «головною функцією іграшки є активізація дитячої діяльності: інтелектуальної, фізичної, етичної, – а результатом діяльності – формування ціннісної сфери дитини» [2, с. 3]. Засвоєння дитиною дошкільного віку цінностей передбачає здобуття нею певних знань, набуття власного досвіду, розуміння сутності та причин явищ навколишньої дійсності, усвідомлення себе і свого місця в суспільстві. Аналіз можливостей впливу іграшок на формування цінностей дітей дошкільного віку, свідчить, що образні іграшки, як найбільш близькі для розуміння, забезпечують інформування про об'єкти довкілля і формування до них певного ставлення, яке в свою чергу, базується на прийнятті цінності.

У підсумку варто відзначити, що в умовах сьогодення іграшка, залишаючись невід'ємним предметом культури, виступає носієм соціально-культурної інформації сучасного суспільства та чутливим показником трансформації його цінностей.

Список використаних джерел:

1. Абраменкова В. В. Игры и игрушки наших детей: забава или пагуба? Современный ребенок в «игровой цивилизации». Москва : Данилов Благовестник, 1999. 144 с.
2. Бельняк Г.В. Образна іграшка як засіб формування життєвих цінностей дитини. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5714.
3. Загарницька І.І. Роль сучасних іграшок в житті дитини. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/9308/1/Zaharnytska%20I.%20I.pdf>.